

RIS 3

Sud-Est

Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est 2021-2027 (SRSI SE)

REZUMAT

Agenția pentru Dezvoltare Regională
Sud-Est

www.adrse.ro | facebook.com/adrse.ro

www.inforegio.ro | facebook.com/inforegio.ro

**Beneficiar: Agenția pentru Dezvoltare
Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est**
Str. Anghel Saligny, nr. 24,
Brăila, România

Elaborator: SC ACZ Consulting SRL
Str. Ștefan Velovan, nr. 23A,
Craiova, România

Cuprins

Acronime.....	4
Introducere	6
Scopul Strategiei	6
Procesul de elaborare a Strategiei	7
Capitolul I. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare al Regiunii Sud-Est	8
Active regionale – infrastructuri tehnologice	8
Legături/ relații cu restul lumii și poziționarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală	12
Dinamica mediului antreprenorial	13
Domeniile de specializare inteligentă	14
Analiza SWOT	20
Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării și a asumării.....	23
Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul Regiunii Sud-Est	24
Capitolul IV. Prioritățile strategice pentru specializarea inteligentă	26
Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune	28
Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare	29

Acronime

ADR	Agenția pentru Dezvoltare Regională
ANCSI	Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională
CDI	Cercetare Dezvoltare Inovare
CIF	Cost, Insurance, Freight / Cost, Asigurare, Navlu
CRI	Consortiul Regional de Inovare
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FOB	Free on Board / Liber la bord
IAC	Indicele de Avantaj Comparativ
IPC	Indicele de Potențial Competitiv
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
NABS științifice	Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor științifice
NC	Nomenclatorul Combinat
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OES	Organizații Economie Socială
OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
PIB	Produsul Intern Brut
PN	Program Național
PNCDI	Planul Național de Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică

POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POR	Programul Operațional Regional
POTJ	Programul Operațional Tranziție Justă
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
RIS3	Strategie de Inovare Regională
SPC	Standard al Puterii de Cumpărare
SRSI SE	Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est
TIC	Tehnologia Informației și a Comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
VAB	Valoare Adăugată Brută

Introducere

Scopul Strategiei

Conform ghidului RIS3 publicat de către Comisia Europeană, strategiile regionale de cercetare și inovare pentru specializarea inteligentă (strategiile RIS3) reprezintă agende integrate și bazate pe situația din teren ale transformării economice, caracterizate prin cinci acțiuni importante¹:

- Concentrează sprijinul politicilor și investițiile asupra principalelor priorități, provocări și necesități de la nivel național/regional în scopul unei dezvoltări bazate pe cunoaștere.
- Se bazează, în cazul fiecărei țări/regiuni, pe atuurile, avantajele competitive și potențialul pentru excelență.
- Sprijină inovarea tehnologică, precum și inovarea pe baze practice și urmăresc să stimuleze investițiile din sectorul privat.
- Antrenează implicarea deplină a părților interesate și încurajează inovarea și experimentarea.
- Sunt bazate pe dovezi și includ sisteme solide de monitorizare și evaluare.

Investițiile sporite pentru cercetare, inovare și dezvoltarea spiritului antreprenorial au reprezentat unul din punctele de reper trasate la nivelul Strategiei Europa 2020, urmărindu-se o abordare strategică și integrată a inovării în vederea maximizării potențialului de cercetare-dezvoltare la nivel teritorial. Totodată, la nivelul noii politici de coeziune, specializarea inteligentă reprezintă o condiționalitate ex-ante, accesarea sprijinului financiar european fiind contingent cu asumarea unei politici publice coerente în domeniul specializării inteligente.

În acest context, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, în calitate de organism neguvernamental de utilitate publică, care activează în domeniul dezvoltării regionale, și-a propus actualizarea Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă pentru perioada 2021-2027. Obiectivul principal al acestei strategii este acela de fundamentare a procesului de planificare strategică a dezvoltării Regiunii Sud-Est pentru perioada de programare 2021-2027, prin actualizarea și revizuirea informațiilor statistice incluse în analiza socio-economică a regiunii realizate în ultimii 6 ani, cu accent pe cele mai performante sectoare economice de la nivel regional, maparea actorilor regionali relevanți din cercetare-inovare, derularea procesului de descoperire antreprenorială (EDP) și identificarea acelor domenii care prezintă avantaje competitive și potențial de transformare bazată pe cunoaștere. Rezultatele studiului vor fundamenta elaborarea liniilor de politică publică aferente perioadei de programare 2021-2027

¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_ro.pdf

și vor fi corelate cu rezultatele celorlalte procese de planificare strategică, desfășurate în paralel la nivel european, național și regional.

Procesul de elaborare a Strategiei

Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est 2021-2027 a fost realizată printr-un proces partenerial, care a avut drept scop implicarea sectoarelor cu un puternic caracter inovativ (întreprinderi, tineri întreprinzători, cluster, organizații de afaceri/camere de comerț, universități, instituții/organisme de cercetare publice și private, parcuri științifice și tehnologice, entități de transfer tehnologic, autorități publice locale, incubatoare, inspectorate școlare județene, ONG-uri, organizații sociale și alte instituții relevante).

Elaborarea Strategiei s-a concentrat pe un număr limitat de domenii competitive, identificate în urma procesului de analiză socio-economică realizată la nivel regional, precum și în urma desfășurării unui sondaj de opinie în rândul reprezentanților mediului de afaceri, a structurilor de sprijinire a afacerilor, a universităților, institutelor de cercetare, ai centrelor de cercetare și centrelor de transfer tehnologic. Procesul partenerial de stabilire a priorităților de inovare la nivelul regiunii a asigurat asumarea responsabilităților în ce privește implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă.

Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est 2021-2027 a cuprins următoarele direcții principale:

- Analiza contextului regional și a potențialului de inovare;
- Organizarea unui număr de șase întâlniri de descoperire antreprenorială (EDP) pe domeniile de specializare inteligentă identificate la nivelul regiunii, cu reprezentanții grupului țintă relevanți pentru fiecare domeniu în parte;
- Aplicarea sondajelor de opinie în rândul fiecărei categorii a reprezentanților grupului țintă;
- Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii;
- Definirea mixului de politici coerente, măsuri și linii de acțiune;
- Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est.

Capitolul I. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare al Regiunii Sud-Est

Active regionale – infrastructuri tehnologice

În vederea conturării unei imagini de ansamblu cu privire la contextul economic ce caracterizează Regiunea Sud-Est, la nivelul secțiunii vizând activele regionale au fost analizați indicatori macro și micro-economiци relevanți pentru a reflecta contextul economic regional, pentru a identifica sectoarele de activitate economică cu aport semnificativ la PIB-ul regional și pentru a diferenția domeniile cu cel mai semnificativ potențial de specializare inteligentă.

Astfel, la nivel macro-economic, în perioada de referință avută în vedere (2014-2017) Produsul Intern Brut aferent Regiunii Sud-Est a cunoscut o tendință de creștere susținută, reprezentând în anul 2017 10,26% din PIB-ul național (plasându-se pe locul 6 în clasamentul regiunilor) și 0,12% din PIB al Uniunii Europene (UE28). O evoluție similară a fost observată și în ceea ce privește gradul de competitivitate al economiei Regiunii, Valoarea Adăugată Brută aferentă perioadei de analiză reflectând un ritm de creștere similar. Cu toate acestea, o analiză comparativă a acestor indicatori a relevat faptul că Regiunea Sud-Est a fost în timp surclasată de Regiunile Nord-Est, Nord-Vest și Centru. Sectoarele cu aportul cel mai ridicat la VAB regional în cazul Regiunii Sud-Est sunt agricultura, silvicultura și pescuitul (6.701,3 milioane lei VAB – plasând regiunea pe locul 2 la nivel național) și construcțiile (cu 5.229,8 milioane lei VAB).

La nivelul anului 2019, resursele de muncă la nivel național însumau 12,1 milioane persoane, dintre care 1,4 milioane persoane în Regiunea Sud-Est (reprezentând 12% din totalul național). Cea mai mare parte a resurselor de muncă de la nivelul Regiunii Sud-Est, respectiv 431 de mii de persoane, era concentrată în județul Constanța, iar cea mai mică parte în județul Tulcea, respectiv 118 mii de persoane.

La nivel regional, populația activă (populația ocupată și șomerii înregistrați) totaliza 956 de mii de persoane, rezultând o rată de activitate de 67,7%, ceea ce clasează Regiunea Sud-Est pe locul 5, după Regiunea Sud-Vest Oltenia (69.2%). Sectorul agricol reunește cea mai ridicată pondere a populației ocupate la nivelul regiunii (25% la nivelul anului 2019), urmat fiind de industria prelucrătoare (17%) și sectorul comerțului cu ridicata și amănuntul (15%). Sectorul Informații și comunicații reunește 9,8% din populația ocupată din regiune, înregistrându-se o tendință de scădere însă în perioada 2015 – 2017. La nivelul anului 2019, Regiunea Sud-Est se clasa pe locul 6 la din punct de vedere al ratei de ocupare a resurselor umane (64%), înregistrând valori mai mari doar comparativ cu Regiunea Centru 63,9%.

În ceea ce privește oferta educațională de la nivelul Regiunii Sud – Est, se constată că în perioada 2014 – 2019, numărul de unități școlare active a scăzut pentru toate categoriile de învățământ. În același timp, instituțiile de învățământ superior au atras cu 2.000 mai mulți studenți în perioada 2014 – 2019. Aceste centre universitare oferă cursuri configurate conform particularităților regionale. În ceea ce privește învățământul tehnic și profesional, la nivelul perioadei analizate s-a observat o tendință susținută de creștere a numărului de absolvenți ai ciclului liceal profesional, în cazul tuturor județelor observându-se creșteri de peste 100% în anul 2018 față de anul 2014.

Antreprenoriatul în Regiunea Sud-Est – Situația întreprinderilor în perioada 2014-2020

La nivelul Regiunii Sud-Est, în perioada 2014-2018, numărul efectiv al unităților locale active a crescut cu nu mai puțin de 8,4%. Industria activităților profesionale, științifice și tehnice a cunoscut o creștere semnificativă a numărului unităților locale active, de la 4.473 unități la nivelul anului 2014, până la 5.407 unități active la nivelul anului 2018, reprezentând o creștere de 17,28%. Domeniul TIC a cunoscut, de asemenea, o creștere de 21,15% în aceeași perioadă.

În ceea ce privește densitatea unităților locale active, se remarcă faptul că cele mai dezvoltate județe sunt Constanța și Galați. Dinamica IMM-urilor relevă o tendință ascendentă atât la nivel regional, cât și național.

Numărul de salariați de la nivelul regiunii o plasează pe locul cinci la nivel național, cu un număr mediu de 554.174 salariați. Cu excepția județului Brăila, toate celelalte județe au cunoscut o creștere a numărului de angajați. Analiza sectoarelor economice relevă că cel mai mare număr mediu de salariați se regăsește în sectorul de distribuție a apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare, cu un număr total de 15.443 persoane. În anul 2019, domeniul agricultură, silvicultură și pescuit înregistra 19.138 salariați, iar ramura serviciilor HORECA era și ea una importantă pentru regiune. În privința genului salariaților, se remarcă faptul că singurul județ la nivelul căruia există mai multe femei decât bărbați angajați este Vrancea. Câștigul mediu salarial de la nivelul Regiunii Sud – Est este în creștere, însă mult sub valorile regiunilor fruntașe (Regiunea București-Ilfov, cu 3.947 de lei, Regiunea Vest, cu 2.879 de lei, Regiunea Nord-Est, cu 2.781 lei, Regiunea Sud-Est, cu 2.551 de lei). Analizând evoluția în timp a productivității muncii pe fiecare activitate economică, se observă că, la nivelul Regiunii Sud-Est, între anii 2013 – 2017, acest indicator s-a aflat pe un trend pozitiv, pentru toate activitățile economice, cu excepția construcțiilor, unde, între productivitatea din 2013 și cea din 2017 este o reducere de 15%.

Investițiile în Regiunea Sud – Est sunt printre cele mai mici în comparație cu celelalte regiuni de dezvoltare, însumând în anul 2018 4,2% (în comparație cu București – Ilfov – 60,7%, Centru – 9% etc.).

Avantajele comparative ale Regiunii Sud – Est prezintă Constanța ca fiind județul cu cea mai mare valoare a exporturilor, iar Tulcea cu cea mai mică valoare; aceeași situație se înregistrează și pentru importuri. La nivelul regiunii grupele de produse de metale comune, produse minerale, vegetale, produse textile și produse alimentare înregistrează cea mai mare valoare a exporturilor.

Activitatea industrială este concentrată în toate județele din regiune, având Constanța pe primul loc și Tulcea pe ultimul. Vrancea are activitate crescută în fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și în prelucrarea lemnului. Tulcea are industria alimentară cea mai dezvoltată, urmată de industria de construcții și reparații de nave. În județul Galați sectorul mecanic este cel mai dezvoltat, iar în Constanța activitățile industriale sunt orientate către sectorul mecanic și chimic, având ca sector de vârf cel al producției de nave și mijloace de transport acvatice. De asemenea, în Constanța se mai remarcă și industria metalică, prelucrarea cauciucului și a maselor plastice și activități în producția de mașini și echipamente. În județul Buzău, activitățile industriale tradiționale (industria alimentară și producția de mobilier) înglobează un număr mare de firme. Domeniul alimentar, producția de îmbrăcăminte, industria construcțiilor metalice sunt ramurile cele mai dezvoltate în județul Brăila.

Analiza indicelui avantajului comparativ relevă faptul că Regiunea Sud – Est înregistrează avantaje comparative cu $RCA > 1$ pentru secțiunile: animale vii și produse animale, grăsimi și uleiuri animale sau vegetale, produse minerale, metale comune și articole din acestea (pentru perioada 2017 – 2019).

Analiza regională a domeniului Cercetare, Dezvoltare, transfer tehnologic și digitalizare

Disparitățile regionale în privința cheltuielilor cu activitatea de cercetare – dezvoltare sunt foarte mari, Regiunea Sud–Est înregistrând cele mai mici cheltuieli. Trendul este unul ușor ascendent, însă acest ritm foarte scăzut de creștere adâncește inegalitățile deja create față de restul regiunilor. La nivel regional, numărul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare a cunoscut o creștere în ultimii ani, cea mai mare valoare a acestei creșteri înregistrându-se în anii 2017 și 2018.

Numărul cererilor de brevete situează Buzăul pe primul loc la nivel regional, iar Tulcea pe ultimul loc. În același timp, numărul cererilor de înregistrare desene/modele este cel mai mare în Galați și cel mai mic în Vrancea. Numărul cererilor de înregistrare de marcă plasează Constanța pe primul loc, cu un număr aproape dublu față de cel al Galațiului, județul aflat pe a doua poziție. Tulcea este județul cu cele mai puține cereri de acest fel.

Institutele de cercetare–dezvoltare de la nivelul Regiunii Sud–Est sunt: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare "Delta Dunării" - INCDDD Tulcea, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Cercetări Marine "Grigore Antipa" – INCDM Constanța, Institutul Național de

Cercetare – Dezvoltare pentru Geologie și Geoecologie Marină – GeoEcoMar, Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Ecologie Acvatică, Pescuit și Acvacultură Galați – ICDEAPA, Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Palas.

Unități de învățământ superior acreditate sau structuri ale acestora	
Instituții de învățământ superior de stat civile:	Universitatea "Ovidius" din Constanța Universitatea Maritimă din Constanța Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați
Instituții militare de învățământ superior	Academia Navală "Mircea cel Bătrân" din Constanța
Instituții de învățământ superior particulare acreditate	Universitatea "Danubius" din Galați Universitatea "Andrei Șaguna" din Constanța
Instituții de învățământ superior particulare autorizate să funcționeze provizoriu	Fundația "Gaudeamus" – Universitatea "Tomis" din Constanța

Se remarcă, de asemenea, și alte entități cu rol în cercetare-dezvoltare precum: Stațiunea de cercetare – dezvoltare pentru legumicultură Buzău, Stațiunea de cercetare dezvoltare pentru viticultură și vinificație – Bujoru, Stațiunea de cercetare – dezvoltare pentru viticultură și vinificație Murfatlar, Stațiunea de cercetare – dezvoltare pentru pomicultură Constanța, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion” Tulcea, CEPROHART S.A., ROMÂNIA-EUROEST SA. etc.

În privința indicelui de potențial competitiv, atât România cât și Regiunea Sud–Est înregistrează valori mult sub media Uniunii Europene. Dintre regiunile românești, Sud – Est se află pe penultimul loc. Indicatorul PIB/locuitor plasează județul Constanța pe primul loc, iar Vrancea pe ultimul loc. În ceea ce privește valorificarea tehnologiei în activitatea productivă, la nivelul anului 2017, în Regiunea Sud-Est predominau exporturile de tehnologie medie-joasă (58,88%), urmate de cele de tehnologie joasă (37,22%). Analiza efectuată a relevat faptul că Regiunea Sud-Est are un potențial redus de competitivitate.

În perioada 2014-2016, la nivelul Regiunii Sud-Est, ponderea întreprinderilor inovatoare a fost de 16,9%, reprezentând cel mai ridicat nivel de inovare dintre toate regiunile de dezvoltare ale României.

Cele mai importante clusteruri din regiune sunt: Asociația Tradiții Manufactură Viitor (Cluster Traditions Manufacture Future TMV Sud-Est), Clusterul Regional „Green Solutions Lower Danube”, Clusterul BIO DANUBIUS, Clusterul INOMAR, Asociația CLUSTER MEDGreen, Clusterul pentru Sănătate Dunărea de Jos, IT&C Cluster Dunărea de Jos, Romanian River Transport,

Clusterul "Open Hub", Clusterul Inovativ InnoSTArts (ISTA), Clusterul Inovativ Agroindustrial „Dunărea de Jos”.

Se remarcă, de asemenea, parcurile industriale (Parcul Industrial Galați, Parcul Industrial Mangalia) și entitățile de inovare și transfer tehnologic acreditate (Centrul de Informare Tehnologică Delta Dunării (CITDD), Centrul de Transfer Tehnologic – Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați (CTT-UGAL), Centrul pentru Antreprenoriat și Transfer Tehnologic (CATT) – Universitatea Ovidius din Constanța și Parcul de Software Galați.

În privința digitalizării, dispozitivele mobile sunt cele care au cea mai mare rată a utilizării în Regiunea Sud – Est. Cel mai des, cetățenii din Regiune folosesc internetul în relație cu autoritățile publice pentru a obține informații, iar cel mai rar pentru a descărca formulare oficiale. De asemenea, se remarcă faptul că Regiunea Sud – Est are cel mai mare procent de utilizatori de internet care nu au folosit niciun fel de dispozitiv de securitate (TOKEN) pentru serviciile online. La nivelul Regiunii Sud-Est funcționează 3 centre de inovare digitală; CiTyInnoHub în Constanța, Danube DIH în Galați și Digital Innovation Hub South East Romania. Aceste entități sprijină firmele în transformarea digitală, oferind facilități de testare, abilități, instruire etc..

Legături/ relații cu restul lumii și poziționarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală

Analizele de tip benchmark oferă o perspectivă comparativă, integrând atât date despre regiunea de interes, cât și despre alte regiuni similare. Se conturează astfel o imagine mai completă asupra stării de fapt și a potențialului de dezvoltare. Pentru a evalua performanța Regiunii Sud-Est a fost creat un grup de comparație, iar indicatorii identificați ca fiind semnificativi au vizat date demografice, date referitoare la nivelul educațional, la distribuția tehnologică, precum și date economice și informații privind profilul instituțional și valorile specifice unei regiuni. În ceea ce privește regiunile cuprinse în analiză, acestea sunt: Regiunile Centru și Sud-Muntenia din România, Regiunile Podlaskie și Lodzkie din Polonia și Regiunile Yuzhen Tsentralen și Yugoiztochen din Bulgaria, precum și Regiunile Jadranska Hrvatska din Croația, Anatoliki Makedonia Thraki din Grecia și Calabria din Italia.

O primă imagine de ansamblu a evoluției scorurilor regionale de competitivitate a indicat faptul că Regiunea Sud-Est înregistrează o tendință constantă de descreștere observată cu precădere începând cu anul 2013, plasându-se pe ultimul loc în grupul de analiză. De asemenea, s-a putut observa o situație aproape în oglindă în cazul Regiunilor Sud-Est și Anatoliki Makedonia la nivelul clasamentului privind calitatea infrastructurii. Domeniul educațional este și el deficitar,

comparativ cu cel din regiunile analizate, astfel că Regiunea Sud-Est se situează pe ultimul loc în privința calității învățământului superior și a posibilităților de învățare pe tot parcursul vieții. Valorile indicatorilor agregați ai Indexului Regional de Inovare (numărul publicațiilor științifice, numărul publicațiilor cel mai des citate de comunitatea științifică) plasează Regiunea Sud-Est în jumătatea inferioară a clasamentului. În plus, și adaptabilitatea regiunii la tehnologie este una scăzută în comparație cu regiunile analizate, mediul antreprenorial demonstrând un grad scăzut de sofisticare, iar ponderea persoanelor formate în domenii precum Științe și Tehnologie și ponderea exporturilor din sectorul manufacturier bazat pe tehnologii înalte sunt scăzute.

În ceea ce privește stabilitatea economică, dintre indicatorii analizați se remarcă faptul că România și Grecia ocupă primele două poziții în ceea ce privește randamentul obligațiunilor de stat. În interiorul grupului de analiză însă, toate cele trei regiuni din România se încadrează în jumătatea inferioară a clasamentului. Potențialul dimensiunii pieței regionale în raport atât cu PIB-ul, cât și cu dimensiunea populației este unul mediu la nivelul grupului de comparație.

Dinamica mediului antreprenorial

În 2018, Regiunea Sud – Est înregistra un index al inovării de doar 23.1, în scădere față de anii anteriori (în 2014 indexul inovării era de 28.8). Mai mult, dacă în anul 2014 indicatorul care indică gradul de colaborare între IMM-uri inovative (Innovative SMEs Collaborating) atingea valoarea de 23.2, în anul 2018 acesta scăzuse la doar 7.9.

În perioada 2014 – 2018, numărul întreprinderilor active a crescut semnificativ în Regiunea Sud – Est, de la 57.888 în 2014 la 63.232 în 2018, această tendință de creștere înregistrându-se și la nivel național. De asemenea, și în cazul Regiunii Sud-Est s-a putut observa o creștere semnificativă a înregistrării de noi întreprinderi active, de la 7.487 în 2014 la 13.062 în 2018. Totodată, radierea firmelor de la nivelul Regiunii Sud – Est a cunoscut o scădere în ultimii ani, cea mai mare fiind în 2020 când s-au radiat cu 51,25% mai puține firme decât în 2019. Cu toate acestea, se poate observa o scădere a numărului IMM-urilor inovatoare la nivelul Regiunii Sud-Est cu 8,73% între anii 2014 - 2016, în timp ce numărul întreprinderilor mari (IM) inovatoare a scăzut cu 15,91% în aceeași perioadă.

La nivel național, Regiunea Sud-Est are cea mai mică pondere a întreprinderilor active nou create care au făcut investiții în primul an de activitate la nivel național. Numărul salariaților cu normă întreagă reprezintă 43.6% din numărul de angajați, procentul salariaților cu normă redusă scăzând dramatic de la 7.8% în 2014 la 0% în 2018, fenomenul fiind unul care se regăsește și la nivel național.

În anul 2018, 30% din fondatorii de noi întreprinderi aveau sub 30 de ani, iar 34% aveau între 30 și 39 de ani. S-a constatat o creștere a fondatorilor cu vârste sub 30 de ani și o scădere a celor trecuți de 50 de ani. Un alt element important îl reprezintă creșterea numărului de femei care deschid afaceri de la 43,7% în 2014 la 45,1% în 2018.

Domeniile de specializare inteligentă

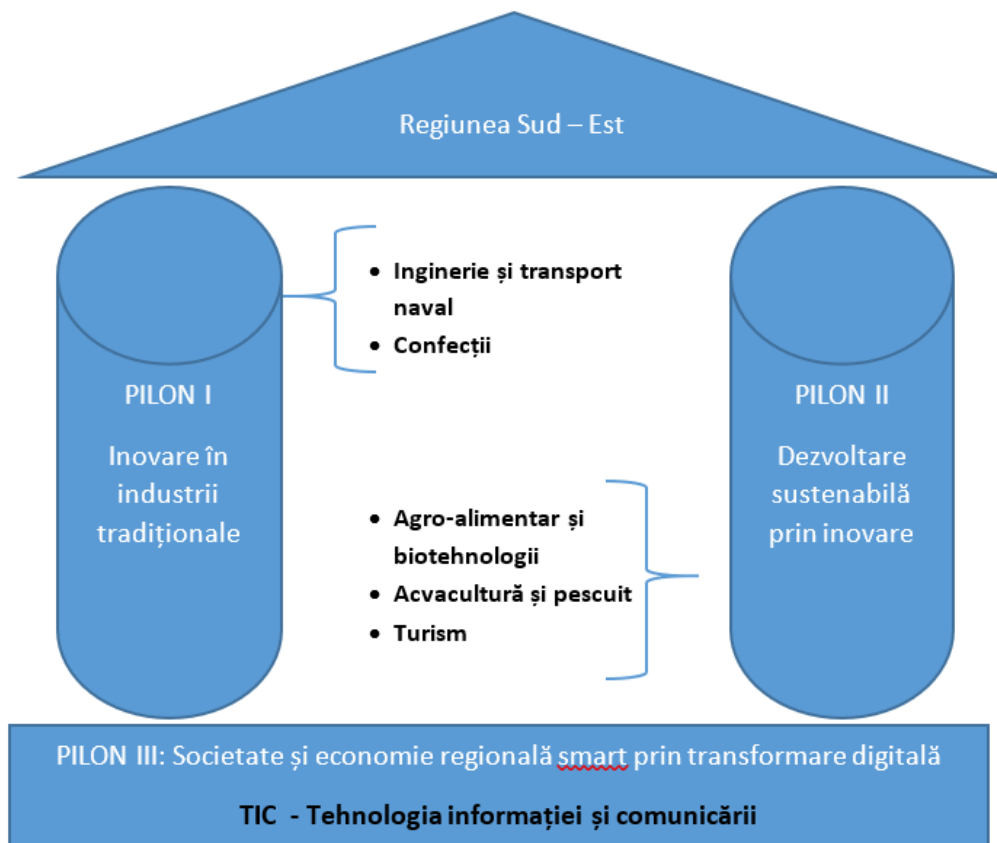
Pentru a selecta domeniile de specializare inteligentă au fost analizate caracteristicile Regiunii Sud – Est, din punct de vedere economic, social, politic, demografic și istoric, realizându-se, de asemenea și o cartografiere a actorilor relevanți pentru dezvoltare și inovare.

Metodologia de selecție a domeniilor de specializare inteligentă cuprinde patru etape distincte:

- a) Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, în funcție de informațiile cantitative și calitative desprinse din analiza contextului regional și a potențialului de inovare ale regiunii;
- b) Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă în urma analizei rezultatelor cercetării de teren efectuate prin intermediul sondajelor efectuate în rândul actorilor regionali relevanți pentru specializarea inteligentă;
- c) Consultarea actorilor cheie, relevanți în domeniul specializării inteligente, în cadrul Întâlnirilor de Descoperire Antreprenorială efectuate;
- d) Analiza multicriterială utilizată pentru a descrie domeniile menționate a avut în vedere 4 criterii relevante pentru evaluarea potențialului domeniului incluzând: *importanța* domeniului în economia regională, *piața*, *intensitatea de inovare* în domeniu, *disponibilitatea resurselor umane calificate* în domeniu.

În baza analizei realizate, au fost propuse 6 domenii care prezintă cel mai semnificativ potențial de specializare inteligentă la nivelul Regiunii Sud-Est: (1) Inginerie și transport naval; (2) Industria confecțiilor; (3) Agro-alimentar și biotehnologii; (4) Acvacultură și pescuit; (5) Turism; (6) TIC.

Figura nr. 1 – Arhitectura domeniilor de specializare inteligentă pentru Regiunea Sud - Est

Pilonul I. Inovare în industrii tradiționale

Obiectiv pilon: Sprijinirea inovării în industrii cu tradiție în regiune cu scopul creșterii competitivității acestora la nivel internațional și susținerii dezvoltării economice la nivel regional.

Prioritatea I.1. Domeniul Inginerie și transport naval

Importanța: județele a căror poziționare geografică este relevantă pentru acest domeniu sunt Constanța, Galați și Tulcea, la nivelul acestora funcționând și șantiere navale. Aceste șantiere sunt, în general, specializate în construcția de nave și repararea acestora. Porturile din regiune, sunt, de asemenea, foarte importante pentru facilitarea transportului naval, ele aflându-se pe Coridorul Pan-European VII.

Activitățile de transport vizează atât transporturi publice maritime sau fluviale, de persoane și de mărfuri, transporturi în folos propriu efectuate de persoane juridice sau fizice, cât și activități conexe de transport.

Din cei 2.635 de km de căi navigabile interioare de care dispune România, 1.048 de km se află la nivelul Regiunii Sud-Est, reprezentând 40% din total. În plus, din cei 182 km de canale navigabile, 70% (128 km) sunt pe teritoriul Regiunii Sud – Est.

Piața. În anul 2015, primele 8 șantiere navale ale țării înregistrau venituri de 4.405.408.750 de lei. Creșterile semnificative ale veniturilor față de anul precedent demonstrează un trend ascendent. În același an, numărul brevetelor și certificatelor era 33.000, iar domeniul reunea 21.000 de navigatori activând în sistemul de siguranță a navigației, din care 14.600 de navigatori activi și 12.000 reprezentau personal auxiliar.

Intensitatea de inovare în domeniu. Cel mai important centru de cercetare și proiectare navală din România, ICEPRONAV S.A., se află la Galați. Inovarea în domeniu este susținută și de Asociația Constructorilor Navali din România – ANCONAV și de instituțiile de învățământ și cercetare în domeniu.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. Universitățile de profil din Galați și Constanța sunt principalele surse de forță de muncă înalt calificată pentru această ramură de activitate.

Prioritatea I.2. Industria confecțiilor

Importanța. Piața textilelor este una în schimbare, uneori aceasta însemnând și închiderea unor capacități de producție. Una dintre practicile întâlnite în această industrie este activitatea în regim lohn-ul, reprezentând un tip de colaborare între actori economici (de regulă un contractor străin care plasează o comandă și un executant local) vizând optimizarea cheltuielilor de producție pentru contractor.

În Regiunea Sud – Est, în 2018, numărul unităților locale active din sectorul fabricării produselor textile (Cod CAEN 13) era de 133 firme, înregistrând astfel o creștere cu 37,11%, comparativ cu anul 2014.

Piața. În ceea ce privește exporturile, în perioada 2017-2018 s-a înregistrat un trend pozitiv cu o creștere de 3%, de la 792 milioane euro în 2017 la aproximativ 816 milioane euro în 2018. În Regiunea Sud-Est au fost identificate următoarele companii de produse textile: Ring Textile Production Rtp SRL, Textbra SRL, Mistral Confezioni SRL, Artifex Focșani SRL, Conterra SA, SC Datsa Textil SRL, SC Sorste SA, SC Braiconf SA. Deși dispun de know-how și echipamente de producție eficiente, producătorii regionali, din sectorul confecțiilor, întâmpină dificultăți privind disponibilitatea resurselor umane calificate.

Intensitatea de inovare în domeniu. Deși inovarea în acest domeniu este redusă la nivelul regiunii, aceasta poate avea loc dacă există o abordare strategică care să schimbe înclinația de la producția

bazată pe volum ridicat și valoare adăugată scăzută, la producția bazată pe inovare. De asemenea, un element important pentru dezvoltare îl reprezintă crearea unor clusteruri în domeniu.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. În anul 2018, numărul mediu de angajați din industria fabricării produselor textile era de 2.203 de persoane, majoritatea femei, în scădere cu 2,1% față de anul 2014. Un rol important în regiune îl au școlile profesionale care oferă calificare în domeniu.

Pilonul II. Dezvoltare sustenabilă prin inovare.

Obiectiv pilon: Susținerea dezvoltării sustenabile în domeniile cheie ale regiunii cu scopul îmbunătățirii nivelului de trai pentru toți locuitorii regiunii

Prioritatea II.1 Domeniul Agro-alimentar și biotehnologii

Importanța. În anul 2018, în Regiunea Sud-Est erau 3.729 unități locale active cu activitate în agricultură, silvicultură și pescuit, cele mai multe desfășurându-și activitatea în județul Constanța (980). De asemenea, regiunea se află pe locul al doilea la nivel național în privința ponderii producției vegetale și pe primul loc în ceea ce privește suprafața viilor roditoare. În anul 2019, regiunea a avut cea mai mare producție totală de struguri din țara noastră, reprezentând 42% din producția totală.

Regiunea Sud – Est are un potențial crescut pentru cultivarea orezului, având în vedere faptul că în anul 1990 pe teritoriul regiunii se aflau 15.477 ha de orez, pentru ca în 2019 acestea să numere doar 7.427 ha. Prin Regiunea Sud – Est la nivelul căreia se regăsește și Dunărea, România este considerată țara cu cel mai mare potențial de dezvoltare în domeniul orezului.

Dintre argumentele pentru susținerea necesității dezvoltării biotehnologiilor la nivelul regiunii pot fi enumerate: biotehnologiile agro-alimentare contribuie la conservarea resurselor naturale, la reducerea emisiilor de CO₂, la îmbunătățirea calității solului și la o productivitate ridicată; biotehnologiile agro-alimentare pot furniza produse de o calitate și siguranță sporite în condiții de utilizare mai eficiente a resurselor și de protecție a mediului; contribuția economică a biotehnologiei în agricultură la nivelul UE este de 36%; utilizarea biotehnologiilor este estimată la nivelul anului 2030 să contribuie la aproximativ 50% din producția agricolă; biotehnologiile de mediu sunt eficiente într-o dezvoltare sustenabilă bazată pe reducerea poluării; biodiversitatea trebuie conservată prin biotehnologii; există un potențial mare de clusterizare în domeniul protecției mediului; valorificarea superioară a deșeurilor biodegradabile și a subproduselor prin procedee biotehnologice poate duce la creșterea nivelului de bunăstare în regiune, prin crearea de noi locuri de muncă, condiții de viață îmbunătățite.

Piața. Cele mai multe firme din agricultură sunt înregistrate în Regiunea Sud – Est. Cererea de produse ecologice este în creștere la nivel internațional, iar la nivelul regiunii aceasta este bine dezvoltată.

Intensitatea de inovare în domeniu. În Regiunea Sud-Est numărul cererilor de brevete de invenție pentru soiuri de legume și fructe era cel mai mare în județul Buzău, urmat de județul Constanța. Sistemul de irigații este esențial pentru agricultura din regiune, astfel că utilizarea optimă a resurselor convenționale și neconvenționale de apă și diminuarea efectelor schimbărilor climatice trebuie să devină practica tuturor entităților interesate.

Activitățile de cercetare-inovare de la nivelul regiunii sunt realizate prin intermediul firmelor locale, stațiilor de cercetare și universităților prezente.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. La nivelul regiunii, în 2019, 13,7% dintre persoanele ocupate profesau în domeniile agricultură, silvicultură și pescuit. Salariul mediu lunar era însă de doar 2.133 lei.

Studiile prezintă totuși o nevoie cronică de personal calificat în domeniu și de specialiști cu pregătire superioară.

Prioritatea II.2. Domeniul Acvacultură și pescuit

Importanța. La nivelul Regiunii Sud – Est sunt concentrate cele mai mari suprafețe destinate acvaculturii (65% din arealul național). Sectorul piscicol cuprinde activități de pescuit marin la Marea Neagră, iar în apele interioare (pe Dunăre și în zona Deltei), acvacultura.

În ceea ce privește infrastructura, deși aceasta a fost finanțată prin diferitele programe operaționale dedicate, infrastructura de porturi pescărești cu dane specializate și spații de depozitare precum și locațiile pentru organizarea primei vânzări a peștelui, lipsesc în totalitate. De asemenea, flota destinată pescuitului este într-un stadiu avansat de uzură.

Piața. Cantitatea de pește consumată la nivel național a crescut în ultimii ani, însă studiile arată că doar 12% din consumul național este acoperit din producția internă. Este, deci, un potențial extraordinar de dezvoltare pentru acest domeniu. Cantitatea totală de pește care se vinde în România este de 120.000 de tone, anual. Dintre acestea, 100.000 provin din import și doar 20.000 reprezintă producție locală. Din producția internă, 12.800 de tone sunt obținute din acvacultură, 2.000 de tone din Marea Neagră și aproximativ 4.000 de tone din apele interioare.

Intensitatea de inovare în domeniu. Inovarea în domeniu este redusă, însă există opțiuni de finanțare a acesteia prin Programul Operațional Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020. În luna martie a anului 2019 a fost operaționalizată Rețeaua Națională Pescărească, aceasta putând fi structura care să impulsioneze activitatea de cercetare – dezvoltare și inovare în domeniu.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. La nivel național, în domeniul pescăresc activează 4.574 de pescari profesioniști și 2.968 de piscicultori. Din totalul pescarilor, 1.720 își desfășoară activitatea în Delta Dunării, 2.215 pe fluviul Dunărea, 168 pe lacurile de acumulare și 471 la Marea Neagră. Lipsa școlilor profesionale, liceale și post-liceale de profil cauzează o penurie de specialiști în regiune.

Prioritatea II.3. Domeniul Turism

Importanța. Regiunea Sud-Est cuprinde aproape toate formele de relief: Lunca Dunării, Câmpia Bărăganului, Podișul Dobrogei cu Munții Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaților și a Subcarpaților de Curbură. Dunărea străbate regiunea, formează Delta, iar Marea Neagră cuprinde întreaga parte estică. În ultima perioadă turismului obișnuit de pe litoral i s-a alăturat și turismul balnear și de tratament. Turismul de nișă (mâncare, sport, aventură, istorie, natură etc.) și cel viticol sunt, de asemenea, în creștere. Numărul structurilor de primire turistică a crescut cu 22,4% pentru perioada 2014 – 2020, județul Constanța contribuind cu cel mai ridicat număr de structuri noi, urmat de județul Tulcea. Dacă în anul 2014, la nivelul regiunii soseau, în total, 1.091.363 turiști români, la nivelul anului 2019 s-au înregistrat 1.782.430 de sosiri ale turiștilor români, reprezentând o creștere de 63.32%.

Piața. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, indicele de utilizare netă a locurilor de cazare pe total structuri de primire turistică a fost în anul 2019 de 42,6, peste media înregistrată de România de 34,2. Cel mai mare indice a fost înregistrat în județul Constanța (49,3), urmat de județul Brăila (37,8), județul Tulcea (31,9), județul Galați (28,5), Vrancea (16,7) și Buzău (16,1).

Intensitatea de inovare în domeniu. Intensitatea inovării în activitatea turistică din Regiunea Sud-Est este redusă, existând un număr scăzut de proiecte în acest sens.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. În prezent industria turismului din regiune se confruntă cu un deficit de forță de muncă bine calificată. Există școli cu programe specifice industriei, dar și proiecte de formare profesională pentru angajați precum: „EcoAdapt – Adaptarea angajaților la dinamică sectoarelor economice cu potențial de specializare inteligență – Regiunea Sud-Est”, „Calificare, Competențe, Competitivitate în Regiunea Sud-Est” sau „Profesioniști în Turismul de Top (PRO TOP)”.

PILONUL III. Societate și economie regională smart prin transformare digitală

Obiectiv pilon: Susținerea dezvoltării economice și sociale a regiunii prin aplicarea noilor tehnologii în domeniile competitive cheie.

Prioritatea III.1. TIC - Tehnologia informației și comunicațiilor

Importanța. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, în anul 2019, funcționau 1.514 întreprinderi în domeniul Informațiilor și Comunicațiilor, reprezentând doar 2,4% din totalul întreprinderilor înregistrate în regiune. Populația ocupată civilă în domeniul informațiilor și comunicațiilor era de 9.800 persoane, din care, 4.500 femei. Cele 9 cluster care activează în regiune au și componența TIC, existând, de asemenea, și un cluster dedicat domeniului, "Clusterul IT&C Dunărea de Jos" Galați. În plus, Parcul de software de la Galați are un impact semnificativ asupra domeniului.

Piața. Domeniul cunoaște o dezvoltare constantă, numărul celor care utilizează internetul fiind din ce în ce mai mare de la an la an. De asemenea, și conexiunile la internet a gospodăriilor au fost din ce în ce mai multe, interacțiunea cu autoritățile publice rămânând însă în continuare mică în comparație cu media UE. Este important de observat faptul că Regiunea Sud – Est înregistrează progrese importante, fiind în mod constant printre primele 3 de la nivel național în ceea ce privește progresul în domeniu.

Intensitatea de inovare în domeniu. Parcul software de la Galați și Clusterul IT&C "Dunărea de Jos" Galați sunt actori importanți din regiune care pot contribui semnificativ la dezvoltarea domeniului. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) la nivelul regiunii se poate realiza și prin dezvoltarea centrelor de inovare digitală (Digital Innovation Hub – DIH). În prezent, la nivelul regiunii funcționează 3 astfel de centre: CiTyInnoHub în Constața, Danube DIH în Galați și Digital Innovation Hub South East Romania.

Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu. Cererea de forță de muncă poate fi acoperită prin atragerea absolvenților centrelor universitare din regiune.

Analiza SWOT

<u>Puncte tari:</u>	<u>Puncte slabe:</u>
<ul style="list-style-type: none">• Creșterea PIB la nivelul Regiunii Sud-Est, cu 14,33%, în perioada 2014 – 2017;• Creșterea PIB/locuitor, la nivelul Regiunii Sud-Est, în perioada 2014 – 2017;• Creșterea VAB, cu 20,66%, în perioada 2013 – 2017;	<ul style="list-style-type: none">• Scăderea ponderii PIB al Regiunii din PIB național, în perioada 2014 – 2017, de la 11,26%, la 10,26%;• Poziția inferioară ocupată de Regiunea Sud-Est la nivel național, în ceea ce privește PIB regional. Astfel, la nivelul anului 2017, regiunea

- Contribuție importantă a VAB regional la VAB național, în ceea ce privește sectorul agriculturii, silviculturii și pescuitului și sectorul construcțiilor (locul 2, respectiv locul 3 la nivel național, în anul 2017);
- Creșterea ratei de activitate la nivelul Regiunii Sud-Est, în perioada 2014-2019, de la 63% la 68%;
- Creșterea ratei de ocupare a resurselor de muncă în anul 2019 față de anul 2018 cu 1 punct procentual;
- Rată mică a șomajului înregistrată în anul 2018, în județul Constanța, sub media existentă la nivel național (2,7%, față de media națională de 3,3%);
- Creșterea numărului unităților locale active, în industria activităților profesionale, științifice și tehnice, de la 4.473 unități la nivelul anului 2014, până la 5.407 unități active la nivelul anului 2018;
- Creșterea cu 42,69% a numărului de întreprinderi active nou create, în perioada 2014-2018, în Regiunea Sud-Est;
- Prezența a 7 unități de învățământ superior în regiune;
- În perioada 2014-2016, la nivelul Regiunii Sud-Est, ponderea întreprinderilor inovatoare a fost de 16,9%, reprezentând cel mai ridicat nivel de inovare dintre toate regiunile de dezvoltare ale României;
- Existența și funcționarea clusterelor și parcurilor industriale, la nivelul Regiunii Sud-Est;
- Creșterea numărului de salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare, în perioada 2014-2018, la nivelul Regiunii Sud-Est;
- Existența, pe teritoriul Regiunii Sud-Est, a 5 institute de cercetare-dezvoltare;
- ocupa poziția 6 din punct de vedere al PIB regional, deși în anul 2014 se afla pe poziția 4;
- Existența unei valori relativ scăzute a PIB regional/locuitor, Regiunea Sud-Est, ocupând, la nivelul anului 2017, poziția 5 la nivel național;
- Scăderea ponderii VAB la nivelul Regiunii Sud-Est, din VAB la nivel național, în anul 2017, comparativ cu anul 2013 (de la 11,26%, la 10,24%);
- Scăderea populației active civile a Regiunii Sud-Est, în perioada 2014 – 2019, de la 1.059,6 mii de persoane în 2014 la 997,8 mii de persoane în anul 2019 (reprezentând o scădere cu 5,8%);
- Regiunea se clasa, în anul 2019, pe ultimul loc la nivel național în ceea ce privește rata de activitate în mediul urban;
- La nivelul anului 2019, Regiunea Sud-Est înregistra cea mai ridicată rată a șomajului la nivel național (6%);
- Scăderea ușoară a numărului IMM-urilor în perioada 2014-2018, la nivelul Regiunii Sud-Est, de la 11,41% din totalul IMM-urilor la nivel național, în anul 2014, la 10,97%, la nivelul anului 2018;
- La nivelul anului 2019, valoarea salariului mediu lunar în Regiunea Sud-Est era sub media națională (fiind de 85,4% din salariul mediu lunar net înregistrat la nivel național);
- Rată mică a investițiilor străine directe în Regiunea Sud-Est, la sfârșitul anului 2018 (de 4,2%, clasând regiunea pe locul 6 la nivel național);
- La nivelul anului 2018, Regiunea Sud-Est era regiunea care înregistra cele mai puține

- Existența, pe teritoriul regiunii, a celor mai importante șantiere navale din România, respectiv la Constanța, Midia, Mangalia, Brăila, Galați și Tulcea;
- Regiunea Sud-Est este o zonă agricolă importantă, cu tradiție în acest sector și caracteristici geografice favorabile practicării agriculturii (aceasta se situează pe primul loc în țară în ceea ce privește suprafața viilor roditoare și deține a doua suprafață ca mărime la nivel național în ceea ce privește cultivarea cu principalele culturi – grâu, secară, porumb etc);
- În Regiunea Sud-Est sunt concentrate cele mai mari suprafețe destinate acvaculturii (65% din arealul național);
- Regiunea Sud-Est, datorită caracteristicilor geografice, are un potențial turistic ridicat, pe teritoriul acesteia putând fi practicate turismul litoral, turismul balnear, turismul montan sau turismul de nișă, precum cel viticol.

cheltuieli cu cercetarea și dezvoltarea, la nivel național.

- Scăderea numărului de brevete înregistrate în anul 2019, la nivelul Regiunii Sud-Est, comparativ cu perioada 2015-2018;
- Capacitatea redusă de inovare a Regiunii Sud-Est, conform indicelui RCI (Indexul European de Competitivitate Regională);
- Regiunea Sud-Est deține un potențial redus de competitivitate, conform Indicelui de Potențial Competitiv, calculat la nivelul anului 2017;
- Scăderea numărului IMM-urilor inovatoare la nivelul Regiunii Sud-Est cu 8,73% și a numărul întreprinderilor mari (IM) inovatoare cu 15,91%, între anii 2014 și 2016;
- Slaba performanță a Regiunii Sud-Est în ceea ce privește digitalizarea și adâncirea decalajelor față de restul regiunilor

Oportunități:

- Implementarea Strategiei Naționale de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2021-2027;
- Existența fondurilor nerambursabile pentru specializare inteligentă și pentru digitalizare în administrația publică centrală, prin intermediul Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF);
- Implementarea Programului Operațional Tranziție Justă, pentru cele mai afectate județe ale țării, inclusiv pentru județul Galați (printre prioritățile programului se numără dezvoltarea spiritului antreprenorial, a IMM-urilor, a cercetării și inovării și a digitalizării);

Amenințări:

- Manifestarea fenomenelor demografice de îmbătrânire a populației și emigrare, cu impact asupra forței de muncă specializată de la nivelul regiunii;
- Adâncirea decalajelor socio-economice între regiunile de dezvoltare și între județele Regiunii Sud-Est;
- Grad scăzut de absorbție a fondurilor nerambursabile pentru specializare inteligentă, digitalizare, cercetare, dezvoltare și inovare;
- Interesul scăzut al mediului privat pentru investițiile în activitățile de cercetare – dezvoltare și inovare.

- Existența fondurilor nerambursabile pentru a finanța specializarea inteligentă, inclusiv cercetarea, digitalizarea IMM-urilor, structuri suport de afaceri, entități de inovare și transfer tehnologic, centre de inovare digitală, activitatea de producție a IMM-urilor și pentru digitalizare în administrația publică centrală, prin accesarea POR SE 2021-2027, Axa prioritară 1 – O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice;
- Implicarea membrilor helixului cvadruplu în procesul de dezvoltare a Regiunii Sud-Est.

Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării și a asumării

Cadrul partenerial pentru validarea informațiilor la nivel regional trebuie să se bazeze pe o abordare de jos în sus, în vederea identificării și analizării nevoilor existente în ceea ce privește cercetarea, dezvoltarea, transferul tehnologic și digitalizarea. În acest sens, o serie de actori instituționali au fost identificați ca având impact semnificativ asupra politicilor publice ce vor fi dezvoltate în sensul susținerii specializării inteligente.

Astfel, Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației prin structura sa specializată asigură coordonarea operațională a programelor operaționale regionale, coordonând totodată procesul de elaborare a strategiilor regionale de specializare inteligentă 2021-2027.

La nivelul Regiunii Sud-Est, ADR Sud-Est va asigura rolul de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional 2021-2027, în baza acestui rol gestionând totodată elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea SRSI SE, precum și corelarea acestuia cu POR 2021-2027. Biroul Planificare, Programare și Monitorizare Regională din cadrul ADR Sud-Est elaborează Strategia Regională de Specializare Inteligentă Sud-Est, colectează date/indicatori pentru actualizarea și monitorizarea strategiei regionale, gestionează procesul de monitorizare și de evaluare a Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă Sud-Est, asigură funcționarea eficace a procesului de descoperire antreprenorială. De asemenea, la nivel regional alte trei structuri sunt implicate în dezvoltarea SRSI SE: helixul cvadruplu – structură care se întrunește în cadrul întâlnirilor de descoperire antreprenorială și participă la identificarea ideilor de proiect și a domeniilor de specializare inteligentă, Consorțiul Regional de Inovare al Regiunii Sud-Est – structură consultativă cu rol de avizare a Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă Sud-Est,

de realizare a portofoliului de proiecte aferent strategiei și de participare la monitorizarea strategiei și Consiliul pentru Dezvoltare Regională - organismul regional deliberativ, cu rol de a aproba strategia de specializare inteligentă a regiunii. Coordonarea între nivelul regional și cel național în ceea ce privește procesul de specializare inteligentă, se va realiza prin intermediul Comitetului de Coordonare pentru Strategia de Specializare Inteligentă (CCSI)

Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul Regiunii Sud-Est

Scopul acestei strategii este de a identifica acele domenii în care Regiunea Sud-Est se poate dezvolta, prin valorificare rezultatelor cercetării, inovării și științei, astfel încât aceasta să contribuie în mod semnificativ la creșterea competitivității regiunii și la reducerea decalajului acesteia față de alte regiuni de dezvoltare.

Viziunea - Regiunea Sud-Est este aliniată cu tendințele de dezvoltare de la nivel național și sprijină îmbunătățirea capacităților și abilităților reprezentanților mediului academic, mediului public și privat și ai societății civile de a dezvolta și implementa acțiuni integrate de specializare inteligentă, utilizând o abordare bazată pe cunoaștere.

Misiunea Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est 2021-2027 este de a programa și planifica inițiativele propuse la nivelul regiunii, utilizând o abordare integrată și participativă, astfel încât să existe un cadru propice pentru a fi generate efectele și rezultatele așteptate, în termeni cantitativi și calitativi, asupra specializării inteligente de la nivel regional.

Obiectivul general vizează reducerea decalajului existent față de celelalte Regiuni de Dezvoltare, prin integrarea principiilor de specializare inteligentă promovate de Uniunea Europeană, asigurând, în același timp, cadrul favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

Obiectiv general - Accelerarea procesului de dezvoltare, prin abordarea unui sistem integrat de priorități și măsuri, care vizează îmbunătățirea capacităților și abilităților de specializare inteligentă din regiune

O.S. 1 - Consolidarea capacităților de cercetare și inovare la nivelul mediului academic, mediului public și privat	O.S.2 - Creșterea competitivității domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, prin digitalizarea proceselor și utilizarea sistemelor informatice	O.S.3 - Dezvoltarea abilităților resurselor umane pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat	O.S.4 - Adoptarea tehnologiilor avansate în domeniile de specializare inteligentă
---	--	--	---

Obiectivele strategice selectate pentru atingerea obiectivului general al strategiei urmăresc politicile enunțate de Uniunea Europeană prin care se sprijină dezvoltarea către O Europă mai inteligentă. Astfel, logica de intervenție vizează îmbunătățirea următoarelor aspecte principale: 1. Capacitatea de cercetare și inovare, 2. Digitalizarea, 3. Resursele umane, 4. Tehnologiile avansate (KET), fiind propuse următoarele obiective strategice, prin care se urmărește dezvoltarea tuturor domeniilor de specializare inteligentă identificate la nivel regional:

O.S.1 – Consolidarea capacităților de cercetare și inovare la nivelul mediului academic, mediului public și privat presupune susținerea instituțiilor implicate în activități CDI prin promovarea oportunităților de finanțare a acestor activități, facilitarea cooperării între entități și a implementării proiectelor derulate. Obiectivul vizează susținerea activă a parteneriatelor public-private în vederea creșterii nivelului de cooperare în domeniul CDI.

O.S.2 – Creșterea competitivității domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, prin digitalizarea proceselor și utilizarea sistemelor informatice implică luarea unor măsuri pentru transformarea digitală la nivelul domeniilor competitive identificate în Regiunea Sud-Est. Obiectivul pornește de la premisa că, în prezent, avantajele competitive nu pot fi obținute în lipsa utilizării pe scală largă a tehnologiei informațiilor și comunicațiilor.

O.S.3 – Dezvoltarea abilităților resurselor umane pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat. Prin intermediul acestui obiectiv vor fi susținute activitățile de formare profesională a personalului implicat în activități CDI în domeniile de specializare inteligentă, atât din sectorul public, cât și din cel privat, încurajând inițiativele antreprenoriale.

O.S.4 – Adoptarea tehnologiilor avansate (KET) în domeniile de specializare inteligentă. Acest obiectiv propune ca prin acțiuni concrete de susținere a finanțării adoptării de tehnologii

avansate, toate domeniile de specializare inteligentă să devină competitive la nivel internațional, dat fiind potențialul deosebit existent la nivel regional.

Mai mult, în contextul în care obiectivele strategice selectate vizează dezvoltarea tuturor domeniilor de specializare inteligentă identificate la nivel regional, strategia prezentă identifică inclusiv o serie de obiective operaționale, care surprind în mod concret dezvoltarea fiecărui domeniu de specializare inteligentă, prin priorități, măsuri și acțiuni specifice, detaliate la nivelul Planului de acțiuni.

Obiectivele operaționale propuse includ:

- O.O.1 – Creșterea competitivității, dezvoltarea produselor și proceselor inovatoare, în sectorul de inginerie și transport naval și în industria confecțiilor;
- O.O.2 – Dezvoltarea prin inovare în sectorul agroalimentar, bio-tehnologii, acvacultură, pescuit și turism;
- O.O.3 – Dezvoltarea economiei regionale prin transformarea digitală.

Capitolul IV. Prioritățile strategice pentru specializarea inteligentă

Procesul de selecție a priorităților strategice pentru specializarea inteligentă în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est a avut în vedere analizele detaliate desfășurate anterior în demersul de stabilire a domeniilor cu potențial ridicat din regiune. Au fost stabilite astfel 7 priorități aferente domeniilor de specializare inteligentă identificate la nivelul Regiunii Sud – Est și 4 priorități strategice transversale, aplicabile la nivelul tuturor ariilor de competitivitate, astfel:

Obiectiv strategic	Priorități strategice transversale
O.S. 1 - Consolidarea capacităților de cercetare și inovare la nivelul mediului academic, mediului public și privat	1. Sprijinirea activității organizațiilor care desfășoară activități de cercetare – dezvoltare și inovare
O.S.2 - Creșterea competitivității domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, prin digitalizarea proceselor și utilizarea sistemelor informatice	2. Transformarea digitală prin susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

O.S.3 - Dezvoltarea abilităților resurselor umane pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	3. Sprijinirea activității organizațiilor care desfășoară activități de cercetare – dezvoltare și inovare
O.S.4 - Adoptarea tehnologiilor avansate (KET) în domeniile de specializare inteligentă	4. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies – KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

Obiectiv Operațional	Priorități strategice	Domeniu de specializare inteligentă
O.O.1 – Creșterea competitivității, dezvoltarea produselor și proceselor inovatoare, în sectorul de inginerie și transport naval și în industria confecțiilor.	Prioritatea strategică 1. Susținerea aplicării unor soluții inovative în proiectarea, construcția și reparația de nave cu scopul minimizării impactului negativ asupra mediului	Inginerie și transport naval
	Prioritatea strategică 2. Dezvoltarea sistemelor de transport inteligent prin digitalizarea porturilor și transportului naval	
	Prioritatea strategică 3. Creșterea competitivității produselor și proceselor în industria confecțiilor prin inovare	Industria confecțiilor
O.O.2 – Dezvoltarea prin inovare în sectorul agroalimentar, biotehnologii, acvacultură, pescuit și turism.	Prioritatea strategică 4. Creșterea calității și cantității alimentelor în industria agro-alimentară și biotehnologii	Domeniul agro-alimentar și biotehnologii
	Prioritatea strategică 5. Retehnologizarea în acvacultură și pescuit pentru susținerea biodiversității și protecția mediului	Acvacultură și pescuit
	Prioritatea strategică 6. Susținerea implementării unor soluții inovative	Turism

Obiectiv Operațional	Priorități strategice	Domeniu de specializare inteligentă
	în furnizarea și promovarea serviciilor turistice	
O.O.3 – Dezvoltarea economiei regionale prin transformarea digitală.	Prioritatea strategică 7. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii	<i>Tehnologia informației și comunicațiilor</i>

Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune

Au fost definite acțiuni concrete pentru fiecare prioritate aferentă domeniilor de specializare inteligentă, dar și acțiuni destinate tuturor ariilor de competitivitate, corespunzătoare priorităților strategice transversale. Impactul acestor politici destinate impulsivării procesului de inovare depinde foarte mult de modul de implementare dar și de instrumentele utilizate.

Proiectele pilot, transmise de actorii cheie din regiune care activează în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, pot contribui la implementarea eficientă a strategiei de specializare inteligentă și au fost selectate în funcție de cele două criterii recomandate în Ghidul RIS3: relevanța pentru domeniile prioritare de specializare inteligentă și impactul preconizat pe termen scurt și mediu.

Implementarea Strategiei Regionale de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est 2021 – 2027 se va realiza timp de 7 (+2) ani, în intervalul 2021 – 2029². Acest interval permite corelarea indicatorilor stabiliți în cadrul strategiei cu indicatorii de program monitorizați de către ADR Sud-Est în cadrul POR 2021-2027.

Programele de finanțare identificate drept relevante în contextul implementării prezentei strategii sunt:

² Pentru perioada de programare 2021-2027, Comisia Europeană a propus modificarea regulilor privind dezangajarea. Dacă în perioada 2014-2020, dezangajarea mergea pe regula "N+3", pentru perioada 2021-2027, la nivelul propunerii de regulament privind Fondurile Structurale, se prevede reîntoarcerea la regula "N+2" (COM(2018) 375 final).

- Orizont Europa
- Programul Operațional Regional Sud-Est 2021 – 2027
- Programul Operațional Asistență Tehnică 2021-2027
- Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027
- Programul Operațional Tranziție Justă 2021-2027
- Programul InvestEU 2021-2027
- Program Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)
- Programul Europa Digitală pentru perioada 2021-2027

Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare

Mecanismul propus pentru monitorizarea strategiei are în vedere definirea a 3 categorii de indicatori, după cum urmează:

- Indicatori de context, care vor facilita analiza poziționării regiunii în context național/ European;
- Indicatori de rezultat, care vor permite măsurarea contribuției la obiectivele globale și verificarea sensului schimbării în sensul propus (și cauzele);
- Indicatori de realizare imediată, care vor permite măsurarea progresului acțiunilor întreprinse.

Monitorizarea se va realiza în funcție de trei nivele:

1. **Nivelul Strategiei:** Se va monitoriza progresul în implementarea priorităților transversale descrise la nivelul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est.
2. **Nivelul domeniilor de specializare inteligentă:** Se vor stabili indicatori pentru măsurarea gradului de îndeplinire a obiectivelor specifice propuse în cadrul strategiei, la nivelul fiecărei priorități de specializare inteligentă. Aceștia sunt detaliați în continuarea prezentului capitol.
3. **Nivelul priorităților strategice:** Se va măsura efectul implementării măsurilor stabilite în cadrul fiecărei priorități strategice. Pentru a se măsura impactul, datele vor fi colectate atât din Rapoartele Anuale de Implementare (RAI) ale Programelor Operaționale naționale aferente perioadei 2021-2027, cât și din datele de monitorizare și statisticile publicate aferente programelor de finanțare gestionate la nivelul Uniunii Europene (Ex: Horizon Europe 2021-2027).

Vor exista 2 puncte cheie de referință pentru procesul de evaluare respectiv 2025 și 2029, la nivelul cărora se propune elaborarea Evaluării intermediare a implementării Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est – vizând analiza gradului de implementare a măsurilor

propuse la nivelul priorităților strategice, realizată în anul 2025 și realizarea Evaluării ex-post a SRSI SE, ce se va desfășura la nivelul anului 2029 și va avea în vedere evaluarea rezultatelor înregistrate prin implementarea măsurilor propuse pentru realizarea priorităților strategice.

Pentru realizarea monitorizării și a evaluării SRSI SE au fost propuși o serie de indicatori de context – dezvoltați pentru a reflecta modificări în contextul economic și socio-demografic al regiunii, indicatori de rezultat – aferenți obiectivelor specifice și indicatori de realizare – aferenți celor 7 priorități strategice și 4 priorități transversale.